

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI			
2026-2027 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI 5. SINIF HUKUK VE ADALET DERSİ			
1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVI (ÖRNEK SENARYO - CEVAP ANAHTARLI ÇALIŞMA FORMU)			
Öğrencinin Adı Soyadı:		Aldığı Puan:	/ 100
Sınıfı / Şubesi - No:	5 / No:	Sınav Süresi:	40 Dakika (1 Ders Saati)

Öğretmen ve Öğrenci Bilgilendirmesi: Sorular 5. sınıf "Hukuk, Eşitlik ve Adalet" ile "Adaletli Olmanın Toplum Üzerindeki Etkileri" konularını kapsayan açık uçlu sorulardan ve altlarında doğrudan puanlama ölçütlü örnek cevaplardan oluşmaktadır.

KAZANIM 1.1 1. Soru: Hukuk Kurallarının Temel Nitelikleri

15 Puan

"Hukuk" nedir? Hukuk kurallarını diğer toplumsal kurallardan (görgü, ahlak vb.) ayıran en belirgin nitelik olan "**yaptırım**" kavramını kısaca açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Hukuk:** Toplum düzenini sağlamak, bireylerin hak ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla devlet tarafından konulan ve uyulması zorunlu olan kurallar bütünüdür.
- **Yaptırım:** Hukuk kuralının çiğnenmesi durumunda devlet gücüyle uygulanan ceza veya zorlamadır (örneğin hapis, para cezası, tazminat). Diğer kurallarda kınama veya ayıplama varken hukukta devlet eliyle maddi yaptırım bulunur.

Puanlama: Hukuk tanımı 7.5 p; Yaptırım kavramı ve devlet gücü vurgusu 7.5 p.

KAZANIM 1.1 2. Soru: Kanun Önünde Eşitlik (Peygamberimizin Adalet Anlayışı)

15 Puan

Ders kitabımızdaki örnek olayda Mahzumoğulları kabilesinden soylu bir kadının hırsızlık yapması üzerine Hz. Muhammed (sav): "*Kızım Fatıma dahi hırsızlık yapsaydı aynı hükmü verirdim.*" demiştir. Peygamberimizin bu sözü **kanun önünde eşitlik** ve **ayrıcılıksız adalet** açısından ne anlama gelmektedir?

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Hukuk ve adalet karşısında zengin-fakir, soylu-sıradan, yönetici yakını veya kimsesiz ayrımı yapılamaz. Suç işleyen kişi kim olursa olsun kanunlar herkese aynı şekilde uygulanmalıdır. Ayrıcılıklı zümrelerin kayırılması adaleti yok eder ve toplumları çöküşe götürür.

Puanlama: Kanun önünde eşitlik ve tarafsızlık 7.5 p; Ayrıcılığın reddi ve toplum düzenine etkisi 7.5 p.

KAZANIM 1.1 3. Soru: Hukukun Üstünlüğü (Fatih Sultan Mehmet ile Rum Mimarın Duruşması)

15 Puan

Fatih Sultan Mehmet ile Rum Mimarın mahkemesinde Kadı'nın cihan padişahına "*Oturma Beyim, davacınla hukuk önünde yüzleşeceksin, ayakta kal!*" demesi **hukukun üstünlüğü** ve **yargı bağımsızlığı** açısından nasıl bir mesaj verir?

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Mahkeme salonunda devletin en üst makamındaki padişah ile sıradan bir vatandaşın hak arama bakımından tamamen eşit olduğunu gösterir. Hâkimler (kadılar) hiçbir siyasi güç veya makamdan çekinmeden yalnızca hukuka ve delillere göre bağımsız karar vermelidir. Hukuk, padişahın gücünden de üstündür.

Puanlama: Hukuk önünde makam farkının olmaması 7.5 p; Yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü 7.5 p.

KAZANIM 1.2 4. Soru: Eşitlik ile Adalet Arasındaki Fark (Ağaçtan Elma Toplayan Çocuklar)

15 Puan

Ders kitabında boyları farklı olan iki çocuğa elma toplamaları için **aynı boyda merdiven verilmesi** eşitlik midir yoksa adalet midir? **Eşitlik** ile **adalet** arasındaki farkı bu örnek üzerinden açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

İki çocuğa da aynı boyda merdiven verilmesi **eşitliktir** (şekilsel eşitlik) fakat **adalet değildir**. Çünkü küçük boylu çocuk yine elmaya ulaşamaz. Adalet; herkese aynı şeyi vermek değil, bireylerin ihtiyaç ve durumlarına göre hak ettiğini vermektir (küçük çocuğa daha yüksek merdiven vermek gibi).

KAZANIM 1.2 5. Soru: Hakkaniyet ve Pozitif Ayrımcılık**15 Puan**

"Pozitif ayrımcılık" nedir? Engelliler, hamileler veya yaşlılar için yapılan bu düzenlemelerin bir ayrıcalık olmadığını, aksine gerçek adaleti sağlamaya yönelik olduğunu **iki günlük hayat örneğiyle** açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Pozitif Ayrımcılık:** Özel gereksinimli, dezavantajlı veya kırılgan bireylerin toplumsal hayata eşit katılabilmesi için tanınan destekleyici haklardır.
- **Örnek 1:** Engelli bireyler için kaldırımlara tekerlekli sandalye rampası yapılması veya özel park yeri ayrılması.
- **Örnek 2:** Hastanelerde ve toplu taşımada ayakta durmakta zorlanan yaşlı ve hamile vatandaşlara öncelik verilmesi.

Puanlama: Pozitif ayrımcılık tanımı 5 p; İki geçerli örnek ve hakkaniyet açıklaması 10 p.

KAZANIM 1.2 / 1.3 6. Soru: Anlaşmazlıkların Çözümünde Delil ve Hukuk Yolu**10 Puan**

Komşusunun ağaç dallarını izinsiz kesen kişi veya borç-alacak anlaşmazlığı yaşayan bireyler olayında olduğu gibi; anlaşmazlıkların kavga yerine **hukuk yoluyla ve mahkemede delillerle (dekont, belge vb.) çözülmesi** toplum barışı için neden şarttır?

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

İnsanlar kendi haklarını kaba kuvvet veya kavgayla aramaya kalkarsa toplumda kaos, intikam ve güvenlik sorunu oluşur. Mahkemelerin delillere (dekont, şahit, kanun) dayanarak karar vermesi haksız suçlamaları önler, haklının hakkını tarafsızca teslim eder ve bireylerin devlete olan güvenini pekiştirir.

Puanlama: Kendi hakkını kaba kuvvetle aramanın zararları 5 p; Delillerle adil karar vermenin önemi 5 p.

KAZANIM 1.3 7. Soru: Adaletin Toplumsal Hayata Etkileri**15 Puan**

"Adalet mülkün temelidir." sözünden hareketle; kuralların herkese adil uygulandığı bir toplum ile kuralların çiğnendiği (örneğin emniyet şeridinin ihlal edildiği, adam kayırmanın olduğu) bir toplum arasındaki **üç temel farkı** yazınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

1. **Güven ve Huzur:** Adil toplumda insanlar geleceğe güvenle bakar, haksızlığa uğramayacağını bilir; adaletsiz toplumda öfke, korku ve huzursuzluk hâkimdir.
2. **Kurallara Gönüllü Uyum:** Herkesin eşit yargılandığını gören bireyler kurallara severek uyar; aksi halde kurallar hiçe sayılır ve kargaşa çıkar.
3. **Çalışma Azmi ve Birlik:** Emeğin karşılık bulduğu adil sistemlerde dayanışma ve üretim artar; kayırmacılığın olduğu yerde umutsuzluk ve toplumsal kutuplaşma doğar.

Puanlama: Belirtilen her tutarlı karşılaştırma maddesi 5 puan (Toplam 3 madde = 15 Puan).

MEB ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KAZANIM & PUAN DAĞILIM TABLOSU

Soru No	Kazanım Açıklaması	Bilişsel Düzey	Puan Değeri
1. Soru	Hukuk kavramını tanımlar ve yaptırım gücünün toplumsal düzenle bağını açıklar.	Bilgi / Tanımlama	15 Puan
2. Soru	Hz. Muhammed'in hadisinden hareketle kanun önünde eşitlik ilkesini yorumlar.	Kavrama / Yorumlama	15 Puan
3. Soru	Tarihî olay üzerinden (Fatih ile Mimar duruşması) yargı bağımsızlığını analiz eder.	Analiz	15 Puan
4. Soru	Eşitlik ile adalet arasındaki kavramsal farkı somut örnekler üzerinden açıklar.	Kavrama / Karşılaştırma	15 Puan
5. Soru	Hakkaniyet ve pozitif ayrımcılık uygulamalarını günlük hayatla ilişkilendirir.	Uygulama	15 Puan
6. Soru	Anlaşmazlıkların hukuk kuralları ve resmî delillerle çözülmesinin önemini gerekçelendirir.	Değerlendirme	10 Puan
7. Soru	Adaletli uygulamaların toplum huzuru, güven ve dayanışma üzerindeki etkilerini açıklar.	Sentez / Çıkarım	15 Puan
TOPLAM PUAN:			100 Puan